

South African naval policy and until something definite was decided, the Board could not know whether or not to acquire another ship. But by 1947 the Board realized that because more facilities were required for sea training than previously, the **General Botha** would have to stay ashore. A further consideration was the success of the shore-based training institutions in England, Dartmouth and Pangbourne. In 1948 the **General Botha** moved to a new site at Gordon's Bay. Henceforth it was designated a Nautical Training College.

Consolidation and change of the South African defence system towards the end of the 1950's brought the greatest changes yet to the **General Botha**. Simonstown was handed-over to the Navy in 1957, and in 1958 the Department of Defence assumed direct control of the College. In its turn this arrangement proved unsatisfactory and impermanent. From 1964 the institution was known as the Naval College **General Botha**, but it still trained cadets for the merchant marine. It was clear too by this stage that South Africa faced a shortage of certificated men for her merchant fleet. The outcome was another move, this time to Granger Bay. There, in 1964, construction began of the new modern premises of the South African Merchant Navy Academy **General Botha**.

This book is wholeheartedly recommended. Well-written and boasting many fine illustrations, it takes the reader through a half-century of fascinating development of great importance for the development of South Africa's seagoing tradition. It is concluded with an account of the part played by 'Botha Boys' in World War II.

— R. J. Bouch

J. J. VREDENBERG-ALINK: De kaarten van Groningerland. De ontwikkeling van het kaartbeeld van de tegenwoordige provincie Groningen met een lijst van gedrukte kaarten vervaardigd tussen 1545 en 1864, Bakker's Drukkerij, Uithuizermeeden, 1974.

Topographische en militaire kaart van het koninkrijk der Nederlanden vervaardigd door de Officieren van den Generalen Staf, Fibula-Van Dishoeck, Bussum, 1973.

Reeds op kaarte teruggaande tot de Oudheid was Nederland aangedui, maar op die so-

naamde Peutingerkart (4e eeu na Chr) is dit duidelik waarneembaar dat daar 'n groot verskil tussen die kartografiese weergawe en die werklikheid bestaan het. Hierdie toestand sou nog eeuelank voortduur. Nie alleen was hierdie stand van sake kenmerkend vir die toenmalige landkaarte nie, maar ook die seevaartkundige kaarte het aan dieselfde tekortkominge gely.

Teen die midde van die 16e eeu het die Nederlandse kartografie, op grond van meerdere kennis van die omgewing en verbeterde tegniese hulpmiddels, 'n tydperk van groot ontwikkeling betree. Ongeveer 1½ eeu het die Nederlandse kartografie, sowel ten opsigte van eie land as met betrekking tot die toenmalige bekende wêreld, 'n hoë peil sonder weerga gehandhaaf. Daarna is die Nederlandse kaartmakers deur vakmanne uit ander lande oorvleuel.

Ten opsigte van die huidige Nederlandse provinsie Groningen is hierdie ontwikkelingsgang met 'n groot aantal voortrefflike afbeeldings van outydse kaarte toegelig. Ek sal nie verder op hierdie aspek ingaan nie, behalwe as om my bewondering uit te spreek vir die wyse waarop hierdie outydse kaarte deur die drukker van eersgenoemde werk gereproduseer is. Dit geld ook vir die noukeurige wyse waarop agtereenvolgende kaarte, dikwels vergelykenderwys ontleed is, en waar dit die oornam van sekere aspekte deur navolgers van die oudste tekenaars van dergelyke kaarte betref. Onder hierdie kaarte, soos die "Kleine Haubois" bestaan daar 'n aantal wat beslis van militêre-historiese waarde is omrede die reeds genoemde kaart die militêre verdedigingswerke van die vestingstad Groningen in 1652 weergee.

Die eerste eintlike kaart vir militêre doeleindes van die aangrensende provinsies Groningen, Friesland en Drente, bestaande uit tien aaneensluitende kaartblaaië, is tussen 1851 en 1854 deur offisiere van die eertydse Nederlandse Generale Staf verken en op papier geplaas terwyl die reeds genoemde blaaië tussen 1860 en 1864 gegraveer is op 'n skaal van 1:50.000 (steendruk).

Op hierdie stel kaarte en hul aanvullings het latere Nederlandse kartograwe hul werk gebaseer.

Tussen 1850 en 1864 is daar, in die kantore van die "Topographische Dienst" en in die

veld gewerk aan 62 kaartblaaie, m a w aan 'n alomvattende Nederlandse topografiese en militêre kaart wat onlangs deur die uitgewery Fibula-Van Dishoek en die Nederlandse Topografiese Diens, en onder beskerming van die "Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap", herdruk en heruitgegees is.

Genoemde kaartblaaie, deur my is een van hulle noukeurig nagegaan, munt uit deur noukeurigheid en gee die aanskouer 'n beeld van 'n land wat toentertyd nog feitlik onberoer was deur die latere industrialisasie.

Op bygaande afbeelding kom 'n klein deeltjie van die omgewing van die stad Leiden voor. Op die ander afbeelding kom, deur 'n reghoek aangedui, dieselfde gedeelte op ware grootte voor.

Liefhebbers van die geskiedenis van die (militêre) kartografie kan gerus kennis neem van hierdie heruitgawe. Ten slotte 'n vraag. Is die geskiedenis van ons eie militêre kartografie reeds behoorlik nagevors?

— Jan Ploeger

